

EESTI MAAÜLIKOOL
Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut

Pirjo Salk

LÄÄNE- SIBERI LAIKA ARETUSEESKIRI
WEST- SIBERIAN LAIKA BREEDING RULES

Bakalaureusetöö
Loomakasvatuse õppekava

Juhendaja: Tiia Ariko, *MSc*

Retsensent: Dagni-Alice Viidu, *DVM*

Tartu 2023

Eesti Maaülikool Kreutzwaldi 1, Tartu 51014		<u>Bakalaureusetöö lühikokkuvõte</u>	
Autor: Pirjo Salk		Õppekava: Loomakasvatus	
Pealkiri: Lääne-Siberi Laika Aretuseeskiri			
Lehekülgi: 24	Jooniseid: 0	Tabeleid: 3	Lisaid: 3
Osakond / Õppetool: Söötmineaduse õppetool ETIS-e teadusvaldkond ja CERC S-i kood: Zootehnika, loomakasvatus, aretustegevus B400 Juhendaja(d): Tiia Ariko, <i>MSc</i> Kaitsmiskoht ja -aasta: Tartu 2023			
<p>Lääne-siberi laika on Eestis enim kasvatatav laika tõug. Tõug aretati Venemaal manside ja hantide laikadest 20. sajandil. Bakalaureusetöö eesmärk oli anda ülevaade lääne-siberi laika populatsioonist Eestis ning koostada tõuühingutele alusmaterjal ametliku aretusprogrammi koostamiseks ja aretuse erinõuete kehtestamiseks. Hetkel lääne-siberi laikadel Eestis aretuse erinõuded puuduvad. Töö koostamisel kasutati Eesti Kennelliidu tõuregistrit ning Soome ja Rootsi lääne-siberi laikade aretuseeskirjasid. Bakalaureusetöö koostamisel selgus, et aastatel 2016-2022 Eesti Kennelliidu tõuregistri andmetel registreeriti sündinud ja imporditud lääne-siberi laikasid kokku 502, pesakondi sündis 112 ning aretuses kasutati 79 emast ja 66 isast koera. Antud tõu efektiivne populatsioonimaht oli 144 koera. Kahel isasel koeral ületas järglaste arv 5% vaadeldud perioodil sündinud kutsikate arvust. Soome ja Rootsi lääne-siberi laikade tõuühingud on piiranud pesakondade arvu koera kohta ning pööravad rohkem tähelepanu ka nende välimiku, tervise ja jahiomaduste säilitamisele. Eestis oleks soovitatav samuti piirata pesakondade arvu ning nõuda aretuskoortelt näituse hinde olemasolu ja jahikatse edukat sooritust vähemalt ühel pesakonna vanemal. Aretuse erinõuete abil oleks võimalik vähendada sugulusaretuse riski ning säilitada antud tõul välimiku- ja jahiomadused.</p>			
Märksõnad: lääne-siberi laika, aretuse erinõuded, jahikoer.			

Eesti Maaülikool Kreutzwaldi 1, Tartu 51014		Abstract of Bachelor's Professional Higher Education Thesis	
Author: Pirjo Salk		Curriculum Animal Science	
Title: West Siberian Laika Breeding Rules			
Pages: 24	Figures: 0	Tables: 3	Appendixes: 3
Department/ Chair: Chair of Animal Nutrition ETIS-e teadusvaldkond ja CERC S-i kood: Zootechny, animal husbandry, breeding B400 Supervisors: Tiia Ariko, <i>MSc</i> Place and date: Tartu 2023			
<p>The West Siberian laika is the most cultivated laika breed in Estonia. The breed was bred in Russia from the Mansi and Khanty laikas in the 20th century. The aim of the bachelor's thesis is to provide an overview of the population of the West Siberian Laika in Estonia and to prepare basic material for breeding associations to prepare an official breeding program and establish special requirements for breeding. At the moment, there are no special breeding requirements for West Siberian laikas in Estonia. The Estonian Kennel Club's breed register and Finnish and Swedish West Siberian Laika breeding regulations were used to write the thesis. During the compilation of the bachelor's thesis, it was revealed that in the years 2016-2022, according to the breed register of the Estonian Kennel Association, a total of 502 born and imported West Siberian Laikas were registered, 112 litters were born, and 79 female and 66 male dogs were used in breeding. The effective population size of this breed was 144 dogs. For two male dogs, the number of offspring exceeded 5% of the number of puppies born in the observed period. Finnish and Swedish West Siberian Laika breed associations have limited the number of litters per dog and they pay more attention to preserving their appearance, health</p>			

and hunting qualities. In Estonia, it would also be advisable to limit the number of litters and have the requirement for breeding dogs to have a show grade and to successfully pass a hunting test for at least one parent of the litter. With the help of special breeding requirements, it would be possible to reduce the risk of inbreeding and preserve the appearance and hunting characteristics of this breed.

Keywords: west-siberian laika, special breeding requirements, hunting dog.

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	6
2. TÕU AJALUGU	7
2.1 Lääne-siberi laikad Eestis	8
3. TÕUSTANDARD	9
3.1 Lääne-siberi laikadega seotud tõuühingud	9
4. POPULATSIOONI KOOSSEIS JA GENEETILINE VARIEERUVUS	11
5. ISELOOM JA KASUTUSOMADUSED	15
6. TERVIS	20
7. VÄLIMIK	21
8. ARETUSEESKIRJA KOKKUVÕTE	23
KASUTATUD KIRJANDUS	24
LISAD	25
Lisa 1. Eesti keelne tõustandard.	26
Lisa 2. Eesti Kennelliidu elektroonilises tõuregistris sünniaastaga 2016-2022 registreeritud lääne-siberi laikade andmed (seisuga 30.12.22).	34
Lisa 3. Lihtlitsents lõputöö salvestamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ning juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta	39

1. SISSEJUHATUS

Rahvusvaheline Künoloogiline Föderatsioon (FCI, Fédération Cynologique Internationale) on ülemaailmne organisatsioon, kuhu kuuluvad 2023. aasta seisuga 98 liikmesriigi kennelorganisatsioonid ja mis tunnustab 356 koeratõugu. FCI tegeleb tõustandardide tõlkimise ja avaldamisega, peab nimekirja kohtunikest, kellel on rahvusvaheline litsents hinnata tõukoeri rahvusvahelisel näitusel ning võistlustel ja registreerib kennelnimesid. Eesti Kennelliit (EKL) on Rahvusvahelise Künoloogilise Föderatsiooni liige Eestis. EKL tegeleb tõuraamatu pidamisega, registreerib töökatsete ning näituste tulemused ja koerte terviseuuringute tulemused.

FCI on koostanud kõikides liikmesorganisatsioonides järgitava rahvusvahelise aretuse strateegia. EKL on seadnud Eestis aretatavatele koertele nõuded tõuraamatumääruse abil. Samas saavad tõuühingud taotleda lisapiiranguid tõuomaste aretuse erinõuetena. Aretuse erinõuete kehtestamiseks on vaja koostada aretuseeskiri, mille koostamisel peab analüüsima tõu andmeid ning välja tooma, miks lisanõuete kehtestamine on vajalik. Erinõuete taotlemisel on vaja anda ülevaade ka tõu populatsioonidest lähiriikides. Aretuseeskiri ning aretuse erinõuded tuleb esitada EKL teadus- ja aretunõukogule üle vaatamiseks ning EKL volinike koosolekule kinnitamiseks.

Lääne-siberi laika on Venemaal aretatud jahikoer, keda ka Eestis laikade seas kõige rohkem kasvatatakse. Bakalaureusetöö eesmärk oli EKL aretuseeskirja koostamise juhendit aluseks võttes anda sisend tõuühingutele lääne-siberi laika aretuseeskirja koostamiseks ja soovitusel aretuse erinõuete kehtestamiseks. Aretuse erinõuded aitavad kaasa välimiku, iseloomu ja jahiomaduste poolest tõustandardile vastavate lääne-siberi laikade kasvatamisele.

Lääne-siberi laika populatsiooni kohta Eestis saadi andmed Eesti Kennelliidu tõuraamatust, mis on avaliku registrina nähtav veebilehel <http://register.kennelliit.ee/>. Lähiriikides elevade populatsioonide kohta saadi informatsiooni Soome ja Rootsi lääne-siberi laikade tõuühingute aretuseeskirjadest.

2. TÕU AJALUGU

Laika tõud on aretatud praeguse Venemaa Föderatsiooni aladel (Pärtel-Beljaev jt 2016: 57). Lääne-Siberi laika on põline vene spitsilaadne jahitõug. Sõna laika tuleneb sõnast haukuma, millega laikad annavad jahil märku, kui on uluki leidnud ning nende ülesanne on haukumisega hoida uluki tähelepanu endal kuni jahimehe saabumiseni. Laikad on mitmekülgsed jahikoerad neid saab kasutada nii suur- kui ka väikeulukijahis (Pärtel-Beljaev jt 2016: 51).

Arheoloogid on leidnud Karjalast ja Lääne-Siberist petroglüüfe ehk kaljujooniseid, kus on näha, et laikadega peeti kunagi põhiliselt karu- ja põdrajahti. Samas kasutati laikasid umbes 40 erineva ulukiliigi jahiks, nagu näiteks erinevate lindude, nugise või kähriku jahiks. (Soome Laikaklubi 2017)

Varasemalt rühmitati laikasid päritolu koha järgi. Lääne-siberi laika, nagu nimigi ütleb, on pärit Lääne-Siberi metsa aladelt. Jahikoera tõug on aretatud soomeugrilaste hantide ja manside laikadest (Pärtel-Beljaev jt 2016: 57). Manside ja hantide laikad on kehaehituselt sama suured, aga manside laika on kergema kehaehitusega, kitsama rinnakorvi ja pikemate jalgadega, neil on piklikum pea ja pikem koon. Hantide laika kere ja pea on laiem ning koon lühem (Beregovoy 2012).

Venemaal alustati lääne-siberi laika tõuaretusega 1917. aastal. Laikade tõukirjeldused avaldati Moskvast 1932. aastal. Aastal 1949 kiitis Nõukogude Liit heaks neli erinevat laika tõugu, nendeks olid lääne-siberi laika, vene-euroopa laika, karjala-soome laika ja ida-siberi laika (Soome Laikaklubi 2017). Uuendatud lääne-siberi laika tõustandard kinnitati 1952. aastal (Eesti Kennelliit 2011).

Lääne-siberi laika on keskmist kasvu ja tugeva kehaehitusega koer. Iseloomult on nad rahulikud ning tasakaalukad, aga esineb ka umbusklikuid isendeid. Liikumisel kasutavad nad traaviga vahelduvat galoppi. Lääne-siberi laikasid võib värvilt olla hundihalle, valgeid, ruugeid või mustjaspruune. (Essenson jt 1985: 206)

2.1 Lääne-siberi laikad Eestis

Eestis peetakse lääne-siberi laikat kodu- ja jahikoerana. Peamiselt on nad siiski kasutusel jahikoerana, kuna neil on mitmekülgseid omadusi, mis teeb neist jahimehele väärt abilised.

Eesti Kennelliidu elektroonilisse tõuregistrisse on kantud esimene lääne-siberi laika sünniaastaga 1981 ja esimene lääne-siberi laika pesakond on registreeritud sünniaastaga 1985. Esimese registreeritud pesakonna mõlemad vanemad elasid Eestis. Ei saa välistada, et lääne-siberi laikasid elas Eestis ka varem, kuid neid puudutavat infot ei ole veel digitaliseeritud.

Tänapäeval imporditakse Eestisse koeri ka välisriikidest (näiteks Poolast, Venemaalt ja Valgevenest), mis on suurendanud geenibaasi. Kuigi aretusel kasutatakse palju kohaliku päritoluga lääne-siberi laikasid, siis järjest enam kasutatakse ka võõrriigi päritoluga koeri, mis aitab ära hoida suguluspaaritust. Aastatel 2016-2022 on Eesti Kennelliidu tõuregistri andmetel Eestist eksporditud 23 ja Eestisse imporditud 19 lääne-siberi laikat. Imporditud koerte arv võib ka suurem olla, sest kõik koerad ei ole arvele võetud Eesti Kennelliidu tõuregistris. (Eesti Kennelliidu tõuregister 2023)

3. TÕUSTANDARD

Lääne-siberi laika tõug sai FCI poolt tunnustuse 1980. aastal ning FCI standardinumbriks 306. Hetkel kehtiv rahvusvaheliselt tunnustatud standard avaldati 2010. aastal. Tõustandard on dokument, kus on koondatud nõuded, milline peab antud tõugu koer välimikult olema ning milliseid vigu ei tohiks esineda. Aretustöö eesmärgiks on aretada koeri, kes vastavad võimalikult hästi tõustandardile. Eesti keelde tõlgiti hetkel kehtiv lääne-siberi laika tõustandard 2011. aastal (Eesti Kennelliit 2011), ning on antud tööle lisatud lisana 1.

3.1 Lääne-siberi laikadega seotud tõuühingud

Tõuühingute eesmärk on ühendada isikuid, kes tegelevad vastavat tõugu koerte kasvatusena, vajadusel koostada aretuse erinõudeid, organiseerida tõugude erinäituseid, tõualaseid katseid ja erinevaid koolitusi. Eestis on kaks tõuühikut, mis on seotud lääne-siberi laikadega.

Eesti Jahikoerte Tõuühing on Eesti Kennelliidu liige. Enne Eesti Jahikoerte Tõuühingut tegeles jahikoerte näitustega, jahikatsete eeskirjade ning jahikatsetega Eesti Jahimeeste Seltsi künoloogide nõukogu, mis loodi 1967.aastal. Eesti Jahikoerte Tõuühing asutati 1991. aastal. (Koer 2023)

Eesti Jahikoerte Tõuühing väljastab ka jahikoerapasse. Jahikoerapass on jahikoera tõugu tõendav dokument, mida on vaja jahimehel kaasas kanda juhiks, kui jahi käigus tuleb keskkonnaamet koera tõudokumente kontrollima. (Eesti Jahikoerte Tõuühing 2023a)

Eesti Jahikoerte Tõuühingu juhatusse kuulub neli liiget. Jahikoerte tõuühingu liikmetest 24 on ka kasvatajad, kellest 8 tegeleb lääne-siberi laika aretusega (Eesti Jahikoerte Tõuühing 2023a). Aastatel 2016-2022 registreeriti ainult kahe tõuühingu liikmest kasvataja kennelites (Jahisõber ja Kotkapesa) neli pesakonda (Eesti Kennelliidu tõuregister 2023).

Teine lääne-siberi laikadega seotud ühing Eestis on Eesti Suurulukikoerte Tõuühing, mille eesmärk on suuruluki nagu põdra-, metssea-, hirve-, ja karujahiks sobivate koerte arendamine. Antud ühing asutati 2005. aastal ning selle juhatusse kuulub kolm liiget.

4. POPULATSIOONI KOOSSEIS JA GENEETILINE VARIEERUVUS

Aastal 2022 oli Eesti Kennelliidu tõuregistris 2389 lääne-siberi laikat. Lääne-siberi laika populatsiooni kohta Eestis saadi andmed Eesti Kennelliidu tõuraamatust, mis on avaliku registrina nähtav veebilehel <http://register.kennelliit.ee/>. Kuna omanikud ei teavita kennelliitu koera surmast, on surnud loomad endiselt registris. See tähendab, et puudub ülevaade elavate, imporditud ning surnud koerte kohta. Võttes arvesse lääne-siberi laika kesmise eluea (ligikaudu kümme aastat) on tõenäoline, et 2022. aasta seisuga oli elus umbes 913 isendit. (Eesti Kennelliidu tõuregister 2023)

Aastatel 2016 kuni 2022 oli Eesti Kennelliidu tõuregistri andmetel Eestis sündinud ja imporditud lääne-siberi laikasid kokku 502. Sündis 112 pesakonda 483 kutsikaga. Neli aktiivsemat kennelit olid Kasemetsa, Jahisõber, Soohaldja ja Kotkapesa. Kasemetsa kennelis sündis eelnevalt mainitud aastatel seitseteist pesakonda ehk kokku 91 kutsikat. (Eesti Kennelliidu Tõuregister 2023)

Aretuses kasutati 79 emast ning 66 isast koera. Seega oli efektiivne populatsioonimaht 144 koera. FCI soovitab uute tõugude kinnitamisel, et viie aasta efektiivne populatsioonimaht tõu kogupopulatsioonis oleks üle 50, veel parem kui 100 (Federation Cynologique Internationale 2023). Seega võib hinnata, et aretuses kasutatakse piisavalt palju erinevaid koeri. Samas oli nii emaste kui ka isaste koerte seas kümme koera, kellel oli kolm või enam pesakonda.

Populatsioonile arvestatava mõju avaldamiseks peab koera järglaste hulk olema populatsioonis vähemalt 5%. Seega võib kriitiliseks järglaste arvuks pidada Eesti lääne-siberi laika populatsioonis 25 järglast. Ühe koera ülekasutamise pärast võib juhtuda, et järgmistes põlvkondades tehakse läbi mõtlemata suguluspaaritusi, mille tulemusena võivad järglastel tekkida kõrvalekalded normaalarengust (nt geenirikked, iseloomuprobleemid).

Tõuregistri andmetel on näha, et aastatel 2016-2022 aretuses kõige rohkem kasutatud emased lääne-siberi laikad on Nacha-Nayka, Kasemetsa Preili ja Kakarinsuo Taira. Nacha-Naykal sündis aastatel 2016-2022 neli pesakonda. Koos oma otseste järglaste järglastega on tal kokku 58 järglast. Kakarinsuo Tairal ja Kasemetsa Preilil sündis viis pesakonda ning oma järglaste järglastega on Kakarinsuo Tairal kokku 31 ning Kasemetsa Preilil 28 järglast (Tabel 1).

Tabel 1. Eesti lääne-siberi laika populatsiooni kõige enam mõjutanud kolm emast koera ja nende järglaste arv.

KOER	JÄRGLANE	PESAKONNAD	JÄRGLASEID
NACHA-NAYKA EST-03501/14		4	23
	KASEMETSAMUUR EST-03267/16	1	1
	KASEMETSAMALLI EST-03272/16	1	7
	KASEMETSANAIDA EST-03271/16	1	5
	KASEMETSARONJA EST-03270/16	1	1
	KASEMETSABERKUT EST-00329/18	2	13
	KASEMETSABURGA EST-00332/18	1	8
	TEISE PÕLKNONA JÄRGLASEID KOKKU		35
KASEMETSAPREILI - EST-03269/E13		5	22
	TAIFUN EST-02873/E20	1	6
	TEISE PÕLKNONA JÄRGLASEID KOKKU		6
KAKARINSUO TAIRA - EST-00849/E13		5	23
	KASEMETSAMUUDO EST-03827/E16	2	9
	TEISE PÕLKNONA JÄRGLASEID KOKKU		9

Isaste koerte seas olid kõige suuremate pesakondade arvuga Voltas ja Kotkapesa Larri. Voltas oli isaks 11 pesakonnale ning arvestades ka otseste järglaste järglaseid on tal 105 järglast. Kotkapesa Larril oli seitse pesakonda ja koos tema järglaste järglastega on tal kokku 61 järglast (Tabel 2).

Tabel 2. Eesti lääne-siberi laika populatsioonis kõige rohkem kasutatud isased.

KOER	JÄRGLANE	PESAKONNAD	JÄRGLASEID
KOTKAPESA LARRI EST-01538/10		7	41
	JAHISÕBER LAIGU - EST-01924/17	1	9
	VÄLK EST-03638/17	2	11
	TEISE PÕL KONNA JÄRGLASEID KOKKU		20
VOLTAS EST-03885/12		11	56
	TAIFUN EST-02873/E20	3	6
	ARUKUUSE LARA EST-04206/16	1	5
	ARUKUUSE BOSS EST-02388/14	4	17
	KASEMETS SA DEIRA EST-03492/14	3	21
	TEISE PÕL KONNA JÄRGLASEID KOKKU		49

Rootsis on lääne-siberi laikade tõuühing võtnud eesmärgiks, et ühel emasel või isasel koeral võib olla maksimaalselt kolm pesakonda. See aitab ära hoida suguluspaarituse riski. (Rootsi Laika Klubi 2015).

Soome Laikaklubi piiranguks on, et ühel koeral oleks elu jooksul maksimaalselt 16 järglast. Soome tõuühingu peamised kriteeriumid aretuses kasutatava koera puhul on iseloom, jõudlus ja tervis, sest eesmärk on eelkõige jahiomaduste säilitamine. Välimus on selle juures alles teisejärguline. (Soome Laikaklubi 2017)

Tulevikus oleks ka Eestis soovituslik määrata maksimaalne pesakondade või kutsikate arv koera kohta, et ära hoida nn matadoorkoerte kujunemist. Tõuühingud võiksid kaaluda võimalusi panustamiseks erinevate loengute ja koolituste korraldamisesse, et hoida kasvatajaid ja omanikke kursis koerte aretust puudutavate teemadega.

5. ISELOOM JA KASUTUSOMADUSED

Iseloomult peaksid Lääne-siberi laikad olema tasakaalukad, enesekindlad, energilised ja tähelepanelikud. Võõraste inimeste suhtes agressiivsus on üldjuhul ebatõenäoline, aga võõraste koerte suhtes võib seda esineda. Tänapäeval kasutatakse neid põhiliselt jahipidamiseks. Põhjamaades kasutatakse lääne-siberi laikat rohkem metsseajahis, sest ta on kiire lumeoludes liikuma.

Varasemalt peeti lääne-siberi laikasid peamiselt aedikutes ning nende sotsiaalsus perekoerana pole olnud oluline. Pidamisviisid on hakanud muutuma ning osad jahimehed peavad neid praegusel ajal korteris, kus nad saavad rohkem kontakti pereliikmetega. Probleemiks võib kujuneda see, kui peale jahihooaega saab koer vähem koormust, mistõttu võib vähene füüsiline koormus tekitada käitumuslikke probleeme.

Eestis ei korraldata eraldi teste koerte iseloomu hindamiseks, küll aga on võimalik sooritada rahvusvahelist ühiskonnakõlbulikkuse katset. Koolituse osal on selles katses suur osakaal ning see katse näitab tulevase sportkoera sotsiaalsuse taset ja kontrollitavust. Katse üks osa toimub koolitusplatsil ja teine osa liikluses, kus vaadatakse koera reaktsiooni teatud olukordadele ja erinevatele liiklusvahenditele. Selline katse pole vajalik jahikoerale, sest sisaldab sellisel tasemel kuulekust, mida jahikoeral pole vaja.

Soomes on olemas universaalne test, mis on kõikide koerte iseloomude hindamiseks sobilikum. Soome testi ülesehitus on kõikidele tõugudele sama, kuid hinnatakse tõuti erinevalt. Selles testis hinnatakse samamoodi, kuidas koer teatud olukordadele reageerib ning tulemuste abil oleks võimalik liiga arad või agressiivsed koerad aretusest pigem välja jätta. Aastatel 2016-2022 on Soome testi ka kolm sealset lääne-siberi laikat edukalt sooritanud.

Koerte iseloomudest on võimalik esmast ülevaadet saada ka koerte näitustel. Ühe näitena võib esile tuua Soome Laikaklubi korraldatud näituse, kus osales 55 koera. Kõige sagedasemad iseloomu hinded olid meeldiv, sõbralik, rahulik või hea iseloomuga. Ainult ühel koeral oli iseloomuomadustest kirjeldatud kõrvalehoidev ja arg (Soome Laikaklubi 2017).

Lääne-siberi laika tõustandardis on välja toodud, et diskvalifitseerivad vead on liigne argsus või agressiivsus (Eesti Kennelliit 2011). Tõu soovimatute iseloomuomaduste vältimiseks või nende vähendamiseks tuleks koerale anda piisavalt palju füüsilist koormust ja pakkuda talle tõuomast tööd, mis hoiab ära käitumisprobleeme (Soome Laikaklubi 2017).

Koerte jahiomaduste testimiseks kasutatakse erinevaid jahikatseid, milleks on 500-600m pikkune kunstlik verejäljekatse, jahikatse piiratud alal metssea leidmiseks ning jahiomaduste kindlaks tegemise katse põdra ja hirve leidmisel. Eestis on võimalik teha verejälje- ning põdra ja hirve jahikatset, metssea- ning karu jahikatset pole võimalik läbi viia. Jahikatsete eesmärgiks on välja selgitada aretustööks kõlbulikud jahikoerad. Katsetel hinnatakse koera liikuvust, kuulekust, häält, otsingu kiirust ja koostööd jahimehega. Katsetel on võimalik koertel saada kas I, II või III järk. See, millise järgu koer saab, sõltub sellest, kui palju kogub ta punkte katse hindamisel. Hindamisel on võimalik saada maksimaalselt 100 punkti ja minimaalsed punktid järgu saamiseks on I järk 80, II järk 70 ja III järk 60 punkti. (Eesti Jahikoerte Tõuühing 2023b)

Verejäljekatset tehakse viiesaja kuni kuuesaja meetri pikkusel kunstlikul verejäljel. Verejalg tähistatakse ja jäljel peab olema vähemalt 3 pööret 70 kuni 90 kraadise nurga all. Nurkadesse tehakse lamamisasemed ja sinna tilgutatakse rohkelt verd. Jälje lõpus peab olema toornahk, uluki pea või lastud sõraline. Katsel hinnatakse koera otsinguvõimet, innukust ja enesekindlust töötamisel, visadust, suhtumist ulukisse (kas koer suhtub ulukisse huviga, kui ta on selle leidnud või on arg). Kuulekuse puhul hinnatakse kutsungile reageerimist. Jälgitakse koera käitumist uluki leidmisel: kas haugub uluki läheduses kauakesvalt või tagasi kutsumisel juhatab koerajuhi uluki juurde. (Eesti Jahikoerte Tõuühing 2023b)

Põdra- ja hirvekatsed viiakse läbi jahikoeraga jahialal, kus viibimine on jahieeskirjadega lubatud. Metsseakatse viiakse läbi aedikus, mis on 4 hektari suurune. Metssea-, karu- ja põdrakatse on hindamiselt sarnased. Hinnatakse otsimise meisterlikkust ehk koer peab värskel jälje olemasolul looma kiiresti leidma, otsimise kiirust ehk kuidas koer liigub, kas traavis, galopis või sammus ning otsimise ulatust, kas koer on laia või kitsa otsinguga. Uluki leidmisel jälgitakse, kust suunast koer haugub ulukit (kas eest või tagant). Samuti hinnatakse koera visadust, kui koerajuht läheneb ulukile ja uluk hakkab liikuma: kas koer suudab uuesti uluki haukumise teel seisma sundida; hääle tugevust: kui kaugele see kostab; kuulekust: kas koer allub koerajuhi poolt antud käsklustele. (Eesti Jahikoerte Tõuühing 2023b)

Jahikatse läbinud koera kohta on võimalik leida infot Eesti Kennelliidu tõuregistrist või Eesti Jahikoerte Tõuühingu lehelt. Vahemikus 2018 kuni 2022 on Eesti Jahikoerte Tõuühingu andmetel käinud jahikatsetel 19 lääne-siberi laikat (Tabel 3). Aastal 2018 on üks lääne-siberi laika verejäljekatse läbinud III järgule. Aastatel 2018-2020 on neli lääne-siberi laikat läbinud põdra- ja hirvekatsed, kellest kolm koera saavutasid III järgu ja üks koer II järgu. Samal perioodil sooritasid 13 koera metsseakatse, neist 11 saavutasid III järgu, üks koer II järgu ning üks koer I järgu. Karukatse oli ühel lääne-siberi laikal aastal 2020 läbitud III järgule. Koortega käiakse jahikatsetel ka välismaal, kuid selle üheks probleemkohaks on vähene tõendite esitamine Eesti Kennelliidule. Selle tõttu pole kõikide jahikatsete tulemused andmebaasides leitavad.

Tabel 3. Eesti lääne-siberi laika katsete tulemused 2018-2022 aastalel.

Aeg	Koer	Hinne	Tulemus
30.04.2022	Fortuna	III järk	Metsseakatse
16.04.2022	Mimmu	III järk	Metsseakatse
16.04.2022	Zara	III järk	Metsseakatse
10.04.2022	Kasemetsa Remi	I Järk	Metsseakatse
07.03.2020	Altaj	III järk	Karukatse
20.02.2020	Kasemetsa Deira	III järk	Pödra- ja hirvekatse
19.02.2020	Kotkapesa Välk	II järk	Pödra- ja hirvekatse
19.02.2020	Kotkapesa Rommi	III järk	Pödra- ja hirvekatse
16.03.2019	Altaj	II järk	Metsseakatse
30.09.2018	Veta-Zabava	III järk	Verejäljekatse
07.04.2018	Kotkapeasa Igra	III järk	Metsseakatse
07.04.2018	Rigo	III järk	Metsseakatse
07.04.2018	Ronja	III järk	Metsseakatse
25.03.2018	Arukuuse Cherry	III järk	Metsseakatse
25.03.2018	Arukuuse Maya	III järk	Metsseakatse
25.03.2018	Arukuuse Lara	III järk	Metsseakatse
25.03.2018	Arukuuse Berta	III järk	Metsseakatse
25.03.2018	Kasemetsa Hugo	III järk	Metsseakatse
13.01.2018	Kasemetsa Deira	III järk	Pödra- ja hirvekatse

Rootsis on lääne-siberi laikade jahiomaduste säilitamiseks seatud eesmärk tulevikus kasutada rohkem jahikatse läbinud emaseid koeri (Rootsi Laika Klubi 2015). Eesti tõuühingud võiks tulevikus kaaluda jahikatsete nõuete kehtestamist, kus vähemalt ühel aretuses kasutataval koeral on sooritatud jahikatse, mille tulemusena säiliks tõu jahiomadused.

6. TERVIS

Eestis ei ole lääne-siberi laika kohta tehtud tervise teemadel küsitlusi. Eesti Kennelliidu tõuregistris on välja toodud, et kahel isasel koeral on tehtud pärilike silmahaiguste uuring aastatel 2009 ja 2018. Selle tulemusena selgus, et ühel koeral esines katarakt ehk hallkae ning teisel koeral haigusi ei tuvastatud. (Eesti Kennelliidu tõuregister 2023). Soomes viidi läbi veebipõhine terviseküsitlus, mille tulemusena selgusid üksikutel koertel terviseprobleemid nagu silmahaigused, naha-, luude- ja liigeste probleemid ning epilepsia. Üldiselt võib hinnata antud tõugu küsitluste põhjal terveks (Soome Laikaklubi 2017).

Eestis ega Soome PEVISA programmis pole lääne-siberi laikale terviseuuringuid veel nõutud. Epilepsia oli ainuke haigus, mis pälvis Soomes terviseküsitlusel tähelepanu, sest selgus haiguse esinemine paaril korral 15 aasta jooksul (Soome Laikaklubi 2017). Rootsis nõutakse enne paaritamist mõlemalt vanemalt puusaliigese düsplaasia ehk HD röntgenuuringut ning alates 2009. aastast ka küünarliigese düsplaasia ehk ED röntgenuuringut (Rootsi Laika Klubi 2015).

7. VÄLIMIK

Venemaal eelistati 1960. aastal jahikoerana suuremaid lääne-siberi laikasid, sest suuremaid koeri oli karmides tingimustes ja raskel maastikul parem rakendada. Selle tulemusena hakati aretama veelgi suuremaid koeri, kelle turja kõrgus oli 62–63 cm, mõnel suuremal isasel ulatus see lausa kuni 68 cm. Kerelt liiga suured koerad kaotasid seetõttu manööverdamisvõime ning metssea-, põdra- või karujaht oli nendega raskendatud. (Beregovoy 2012)

Enne 1980. aastat oli lääne-siberi laika standardijärgne turjakõrgus isastel koertel 54-60 cm ja emastel 52-58 cm. Seda muudeti, sest muidu oleks heade jahiomadustega suuremad koerad aretuskasutusest välja jäänud (Soome Laikaklubi 2017). Hetkel on tõustandardis lubatud turjakõrgus isasel koeral 55-62 cm ja emasel koeral 51-58 cm. Selle tõu puhul on lisaks välimikule väga oluline ka tõuomane liikumine (Eesti Kennelliit 2011). Ebasoovitavad välimikutunnused, mida lääne-siberi laikadel ei tohiks esineda, on leitavad lisast 1.

Jahimeestele pole tihti oluline koera välimik, vaid pigem töomadused. Sellest tulenevalt võib juhtuda, et aretusse ei valita kõige parema välimikuga koeri. Näituste tulemustes leidub üksikuid koeri, kes on hindeks saanud rahuldava või isegi 0. Hinne 0 antakse, kui koeral esinevad tõustandardis välja toodud vead, mis on tõsised või diskvalifitseerivad. Näituste tulemuste info on leitav lisast 2 veerust F.

Eestis pole aretuses kasutatavatele lääne-siberi laikadele kehtestatud näituse hinde olemasolu nõuet. Aretuses kasutatavatel isastel koertel, kes pole näitusel käinud, peab olema loomaarsti tõend munandite normaalse arengu kohta (Eesti Kennelliit 2002).

Rootsis lääne-siberi laikade aretuskoertel nõutud vähemalt üks näituse hinne tulemusele “hea” ning vähemalt ühel pesakonna vanematest peab olema jahikatse tehtud (Rootsi Laika Klubi 2015). Soomes on nõutud aretuses kasutatavatel koertel näituse hinne, mis vastab vähemalt tulemusele “hea”. Välimiku hindamine on väga oluline, et antud tõugu ei aretataks liiga suureks, mis mõjutab nende tööd jahil (Soome Laikaklubi 2017).

Aastatel 2016-2022 oli Eestis lääne-siberi laikade aretuses kasutatud koeri, kes olid näitustel saanud hindeid suurepärase, väga hea või hea, kuid oli kasutatud ka koeri, kellel näituse hinne puudus. Tulevikus võiks aretuses kasutatavatele koertele nõuda näituse hinnet, et säiliks jahikoerale omane funktsionaalsus ja optimaalne suurus.

8. ARETUSEESKIRJA KOKKUVÕTE

Eestis on lääne-siberi laika tõugu koeri kasvatatud paarkümmend aastat. Selle aja jooksul on tekkinud mõned kennelid ja kasvatajad, kes kasutavad aretuses korduvalt ühte ja sama koera. Lääne-siberi laika on jahikoerana populaarne tõug ja populatsiooni arvukus kasvab aeglaselt aga pidevalt. Aretusreeglite eesmärk on säilitada Rahvusvahelise Künoloogilise Föderatsiooni standardile vastav ja jahikoerana funktsionaalne lääne-siberi laika tõug.

Eestis puuduvad hetkel lääne-siberi laika aretuskoertele aretuse erinõuded. Aretuses kasutatakse küll erinevaid koeri, kuid on siiski näha, et mõne koera aretuskasutus on liiga suur. Sellest tingituna oleks soovitatav seada piirang koerte pesakondade või otseste järglaste arvule. Eestis ei ole läbi viidud lääne-siberi laikade terviseküsitlust. Tõuühingud võiks läbi viia terviseküsitluse, mille alusel saaks hinnata, kas oleks vaja antud tõule terviseuuringu nõudeid kehtestada. Uuringute sooritamine ilma piiranguteta aretuskoertele annaks tõuühingutele informatsiooni populatsiooni kohta, kuid ei piiraks kasvatajate vabadust teha aretusvalikuid koerte teistele omadustele tuginedes. Soovitatavalt võiks tulevikus nõuda lääne-siberi laika aretuskoertelt näitusehinnet vähemalt tulemusele “hea”, mis tagaks nende tõuomase välimiku. Lääne-siberi laika jahiomaduste säilitamise eesmärgil tuleks nõuda pesakonna vähemalt ühelt vanemalt jahikatse tulemuse olemasolu.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Beregovoy. V.** (2012). Hunting Laika Breeds of Russia. The West Siberian Laika [veebileht] <http://www.laikabreeds.com/content/westn-siberian-laika/> (17.04.2023)
- Eesti Kennelliit. (2002). Eesti Kennelliidu Tõuraamatu Määrus. [veebileht] <https://kennelliit.ee/wp-content/uploads/2021/06/EKL-touraamatumaarus-25.05.2021.pdf> (20.04.2023)
- Eesti Kennelliit. (2011). Lääne-siberi laika tõustandard. [veebileht] https://kennelliit.ee/kennelliit-arhiiv/wp-content/uploads/2017/03/306_laane-siberi_laika_et.pdf (09.10.2022)
- Eesti Kennelliidu tõuregister. (2023). Spitsilaadsed ja algupärased tõud. Lääne-siberi laika. [veebileht] <https://register.kennelliit.ee/index.php?page=doglist&fcigroup=5®no=EST%25&breedid=7&bdfrom=2016&bdto=2022&search=Otsi> (22.04.2023)
- Eesti Jahikoerte Tõuühing. (2023a) Kasvatajad. [veebileht] https://jahikoer.ee/?page_id=72 (14.02.2023)
- Eesti Jahikoerte Tõuühing. (2023b). Jahikatsete eeskirjad. [veebileht] https://jahikoer.ee/?page_id=22 (14.02.2023)
- Essenson. A., Joosepson. E., Kadarik. K., Kikkas. J., Pihlamäe. U., Saks. P.** (1985) Koer. Lääne-Siberi Laika. Tallinn. Valgus. 397 lk.
- Federation Cynologique Internationale. (2023). FCI Scientific Commission. Breeds. FCI Procedure for the International recognition of a new breed. [veebileht] <https://fci.be/en/FCI-Scientific-Commission-71.html> (27.05.2023)
- Koer. (2023). Eesti Jahikoerte Tõuühing. [veebileht] https://www.koer.ee/Details/Eesti_Jahikoerte_Touuhing.html (21.01.2023)
- Pärtel-Beljaev, A., Rehk M.A.** (2016). Eesti jahikoerad. Lääne-Siberi Laika. Tallinn. Tallinna Raamatutrükikoda. 183 lk.
- Rootsi Laika Klubi. (2015). Lääne-Siberi laika aretuseeskiri. [veebileht] <https://www.skk.se/globalassets/dokument/rasdokument/ras-vastsibirisk-lajka.pdf> (08.01.2023)
- Soome Laikaklubi (2017). Lääne-Siberi laika aretuseesmärk 2018-2022. [veebileht] https://laikajarjesto.fi/wp-content/uploads/2020/12/Lansisiperianlaika-JTO_2018-2022.pdf (08.01.2023)

LISAD

Lisa 1. Eesti keelne tõustandard.

Rühm:5; alarühm:2

Kinnitatud EKL juhatuses 14.02.2013

16.02.2011/ET

FCI - Standard nr 306

LÄÄNE-SIBERI LAIKA

(Zapadno-Sibirskäia Laika)

TÕLGE: Anna Samsonova, toimetanud Dr. Eugene Yerusalimsky. Kontrollinud Renée Sporre-Willes / Originaalversioon: (EN)

PÄRITOLUMAA: Venemaa.

KEHTIVA AMETLIKU STANDARDI AVALDAMISE

KUUPÄEV: 13.10.2010.

KASUTUS: Mitmekülgne jahikoer.

FCI KLASSIFIKATSIOON:

Rühm 5: Spitsilaadsed ja algupärased tõud.

Alarühm 2: Põhjamaised jahikoerad. Töökatsetega.

LÜHIÜLEVAADE TÕU AJALOOST: See Venemaalt pärit jahikoera tõug on pärit Uuralitest, Lääne- ja Ida-Siberi metsapiirkondadest ning tema eelkäijateks olid handi ja mansi jahikoerad. 20. sajandi alguses koostasid vene künoloogid standardid nii handi (Ostyak) kui mansi (Vogul) laikade kohta. 1947. aastal koostati uus laikade kirjeldus ning omavahel väga sarnased handi ja mansi laikade järeltulijad koondati ühe tõunimetuse alla. Lääne-siberi laika uus tõustandard kinnitati 1952. aastal. Tänapäeval on lääne-siberi laika Venemaal kõige enam levinud jahikoera tõug, keda peetakse kõikjal metsastel aladel Kareliast Kamtšatkani. Eriti populaarne on tõug endiselt piirkonnas, kust ta pärineb. Aretusbaasiks on kindla päritoluga, hea töövõimega ning suurepärase omadustega koerad, keda leidub Vene Föderatsioonis pea kõikjal.

ÜLDMULJE: Keskmise või keskmisest pisut suurem koer. Tugeva luustikuga ja puhta kehaehitusega. Kere pikkus mõõdetuna eesrinnast istmikunukini on natuke suurem kui turja kõrgus. Sugupoole tüüp on selgelt eristatav. Isased on suuremad kui emast ning silmatorkavalt maskuliinsed. Hästi arenenud lihased ja tugev luustik.

TÄHTSAD PROPORTSIOONID: Kere pikkus on suurem kui turja kõrgus, suhtega 100/103-107% isastel ja 100/104-108% emastel. Isastel on turi 1-2 cm kõrgem kui laudjas. Emastel on turi laudjaga samal kõrgusel või 1 cm kõrgem kui laudjas. Pea pikkus on laiuusest oluliselt suurem. Koonu pikkus on võrdne või pisut väiksem kui pool pea pikkusest. Esijalgade pikkus küünarnukist maapinnani on pisut suurem kui pool turja kõrgusest.

KÄITUMINE/ISELOOM: Tasakaalukas ja rahulik. Jõuline, valvas ja tundlik, hästi arenenud haistmismeelega ja tugeva jahiinstinktiga koer, kes jahib kirglikult nii linde kui loomi. Enesekindel ja võõraste suhtes valvel.

PEA: Kuiv, kiilukujuline, ülejäänud kerega heas proportsioonis. Pealtvaates peaaegu võrdkülgse kolmnurga kujuline. Koljuosa on mõõduka laiusega, emastel kitsam kui isastel.

KOLJUPIIRKOND: Kolju: Piklik, pikkus ületab selgelt laiuse. Eestvaates lame või kergelt kumer. Kolju ja koonu ülajooned on paralleelsed. Sagitaalne koljuhari ja kuklakühm on hästi väljendunud. Kolju kuklaosa on ümara kujuga. Kulmukaared on kergelt arenenud. Üleminek laubalt koonule: Kergelt väljendunud.

NÄOPIIRKOND:

Ninapeegel: Keskmise suurusega, must. Valgetel koertel on lubatud pisut heledam ninapeegel (pruunikas).

Koon: Mõõdukalt terav ning koonutüve juures laienev. Koonu pikkus on pool pea pikkusest või pisut lühem. Külgvaates on koon mõõdukalt kiilukujuline.

Mokad: Liibuvad.

Lõuad/hambad: Valged, suured, hästi arenenud, ühtlase ning mitte liiga tiheda asetusega. Täishambumus (42 hammast) vastavalt hambakaardile. Käärhambumus.

Põsed: Puhtad põsesarnad.

Silmad: Ei ole suured. Ovaalse kujuga ja viltuse asetusega. Asetsevad üsna sügaval silmakoopas (sügavamal kui teistel laikadel). Ilme on kindlameelne ja arukas. Värvuselt tumepruunid või pruunid vastavalt karvkatte värvusele.

Kõrvad: Kikkis, kõrge asetusega, V-kujulised, teravate otstega, liikuvad. Kõrvalestad on nõrgalt arenenud.

KAEL: Lihaseline, kuiv ja pikk. Pikkuselt võrdne pea pikkusega. Ovaalse läbilõikega. Kael asetseb maapinna suhtes umbes 45°- 55° nurga all.

KERE:

Ülajoon: Tugev ja kindel. Turjast saba suunas kergelt langeva joonega.

Turi: Turi on hästi rõhutatud, eriti isastel.

Selg: Tugev, sirge, väga lihaseline ja mõõduka laiusega.

Nimme: Lühike, mõõdukalt lai, väga lihaseline ja kergelt kumer.

Laudjas: Lai, mõõduka pikkusega, kerge kaldega.

Rindkere: Mõõdukalt lai ja sügav (rinnakorv ulatub küünarnukkideni). Pikk, külgvaates ovaalse kujuga.

Alajoon ja kõht: Üles tõmmatud. Alajoon on suunaga rindkerest kõhu poole kergelt tõusev.

SABA: Tihedalt keerdus, kantakse selja või puusade kohal. Sirutatult ulatub kannaliigeseni või 1-2 cm sellest kõrgemale.

JÄSEMED

ESIJÄSEMED:

Üldmulje: Eestvaates sirged, mõõdukalt laia ja paralleelse asetusega. Jalgade pikkus küünarnukist maapinnani on veidi suurem kui pool turja kõrgusest.

Õlad: Pikad ja hästi tahapoole suunatud.

Õlavarred: Pikad, kaldus ja lihaselised. Hea nurgistusega abaluu ja õlavarre vahel.

Küünarnukid: Asetsevad kere lähedal. Küünarnukid on hästi arenenud ja asetsevad suunaga tahapoole kere kesktelje suhtes paralleelselt.

Küünarvarred: Pikad, sirged, lihaselised, mitte robustsed. Ovaalse läbilõikega.

Kämlad (kämblaliigesed): Ei ole pikad, külgvaates kergelt kaldus. Lisavarbad ei ole soovitatavad.

Esikäpad: Ovaalsed, lähestikku asetsevate ning kaardunud varvastega. Keskmised varbad on pisut pikemad.

TAGAJÄSEMED:

Lihaselised ja tugevad, hästi väljendunud nurkadega. Tagantvaates on tagajalad sirged ja paralleelsed.

Reied: Mõõduka pikkusega ja viltuse asetusega.

Põlveliiges (põlv): Hästi painutatud.

Sääred: Pikad, kaldus asetusega. Mitte lühemad kui reied.

Kannad (pöialiigesed): Peaaegu vertikaalse asetusega. Külgvaates peab sabakondist maapinnani tõmmatud mõtteline vertikaaljoon lõppema täpselt eespool põidasid. Lisavarbad ei ole soovitatavad.

Tagakäpad: Tagakäpad on pisut väiksemad kui esikäpad. Ovaalsed, lähestikku asetsevate ning kaardunud varvastega. Keskmised varbad on pisut pikemad.

KÕNNAK/LIIKUMINE:

Vaba ja energiline liikumine. Tüüpiliseks liikumisviisiks on väikese ulatusega traav, mis vaheldub galopiga.

NAHK:

Paks ja elastne, ilma voltide ja nahaaluse koeta.

KARVKATE

KARV: Pealiskarv on tihe, karm ja sirge. Aluskarv on hästi arenenud, pehme, rikkalik ja villataoline. Karvkate peas ja kõrvadel on lühike ja tihe. Karvkate õlgadel ja kaelal on pikem kui kerel ning moodustab kaeluse. Põskedel moodustab karv põskhabeme. Isastel on turjal pikem karv. Jäsemed on kaetud lühikese, karmi ja tiheda karvaga, mis on pisut pikem esijalgade tagakülgedel. Karvkate tagajalgade tagakülgedel moodustab „püksid“, ilma ehiskarvata.

Varvaste vahel on kaitsev harjaseline karv. Saba on rikkalikult kaetud sirge ja karmi karvaga, mis on saba alumisel poolel pisut pikem, ent ei moodusta ehiskarva.

VÄRVUS:

Hall punakaspruuniga, punane punakaspruuniga, hall, punane, kollakaspruun (fawn) ja punakaspruun kõikides toonides. Puhas valge või mitmevärviline, s.t. valge, ülalmainitud värvi laikudega.

SUURUS:

Turja kõrgus: Isased koerad 55-62 cm.

Emased koerad 51-58 cm.

VEAD:

Kõiki kõrvalekaldeid eeltoodud nõuetest tuleb lugeda vigadeks ning nende tõsiduse aste sõltub otseselt konkreetse kõrvalekalde ulatusest ning selle mõjust koera tervist ja heaolu silmas pidades ning koera võimekusest teha tavapärasest tööd.

- Kõrvalekalded sugupoole tüübist.
- Kerge närvilisus või võõraste juuresolekul ilmnev enesekindluse puudus.
- Mitte piisavalt väljendunud sagitaalne koljuhari ja kuklakühm. Rooma nina.
- Heledad silmad.
- Vähene pigmentatsioon ninapeeglil, lauäärtel ning mokaadel.
- Hammaste puudumine: rohkem kui 4 eespurihamba PM1 ja PM2 puudumine.
- Tanghambumus vanematel kui 6-aastastel koertel.
- Madala asetusega kõrvad. Pehmed kõrvad ja nõrk kõrvade hoiak. Väheliikuvad kõrvad.
- Horisontaalne laudjas. Kergelt läbivajunud laudjas.
- Sirged õlad. Sisse- või väljapoole pööratud küünarliigesed.
- Lamedad roided, mitte piisavalt sügav rinnakorv.
- Lamedad või harali varvastega käpad.
- Põhivärvusega sama värvi laigud (roaning) peas ja jalgadel.
- Aluskarva puudumine, kaeluse ja põskhabeme puudumine (välja arvatud loomuliku karvavahetuse ajal).
- Piiratud liikumine.
- Kuni 2 cm võrra standardis kehtestatust suurem turja kõrgus. Isastel kuni 2 cm võrra standardis kehtestatust väiksem turja kõrgus.

TÕSISED VEAD:

- Selged kõrvalekalded sugupoole tüübist.
- Kergelt erutuv loomus.
- Emase tüüpi isased. Isase tüüpi emased.
- Ülekaalulisus või alatoitumus.
- Järsk üleminek laubalt koonule. Tõmp koon. Lühike koon. Lõdavad mokad.
- Ninapeegli, huulte või silmalaugude depigmentatsioon.
- Ümmargused silmad. Horisontaalse asetusega silmad. Pungis silmad. Kollased silmad. Lõdavad silmalaud.
- Hammaste puudumine. Väiksed või hõreda asetusega hambad.
- Pea külgedest eemale ulatuvad kõrvad. Ümmarguste otstega kõrvad. Liiga suured kõrvad. Ülearenenud kõrvalestad.
- Nõgus või kumer selg.
- Pikk nimmeosa. Nõgus või kumer nimmeosa. Liiga tugev nimmeosa.
- Madal rindkere. Liiga pikk või liiga lühike saba. Saba, mis ei puutu vastu selga või puusasid.
- Väljapoole pööratud esikäpad, sissepoole pööratud varvastega käpad või kõverad esijäsemed. Liiga madala asetusega kämbliigesed.
- Liiga suure nurgistusega või sirged tagajalad. Väljapoole pööratud põlved. Kooskandsus või liiga kitsas tagajalgade asetus.
- Raskepärane või piiratud liikumine, jäik või hakkiv samm.
- Liiga pikk karv esijalgade tagakülgedel. Selgesti väljendunud ehiskarv reitel ja sabal.
- Laineline, lakkis, pehme või liiga pikk karv. Karvalahk seljal ja turjal.

- Palju põhivärvusega sama värvi laike (roaning) peas ja jalgadel.
- Põhivärvusest erinevat tooni laigud.
- Must või must-valge.
- Kõrvalekalle standardis kehtestatud turja kõrgusest rohkem kui +2 cm. Laudjas kõrgem kui turi.

DISKVALIFITSEERIVAD VEAD:

- Agressiivsus või liigne argus.
- Selgete füüsiliste või käitumuslike kõrvalekalletega koerad diskvalifitseeritakse.
- Ebakorrekne hambumus.
- Malehambumus.
- 4 või enam puuduvat hammast, kaasa arvatud PM1 või M3. Üleliigsed lõikehambad.
- Kõõrdsilmsus. Täpilsed silmad.
- Rippuvad või poolripped kõrvad.
- Ehiskarvaga saba. Saarmasaba. Sirbikujuline saba. Tõmpsaba.
- Liiga lühike või liiga pikk karv.
- Geneetiline pruun või geneetiline sinine karvkate. Vöödilisus (brindle) või albiino.

NB! Isastel koertel peab olema kaks nähtavalt normaalselt arenenud ja täielikult munandikotti laskunud munandit.

Lisa 2. Eesti Kennelliidu elektroonilises tõuregistris sünniaastaga 2016-2022 registreeritud lääne-siberi laikade andmed (seisuga 30.12.22).

Nimi	Isa	Ema	Sünnikuupäev	Sugu	Näituse hinne ¹	Jahikatsed ²
A	B	C	D	E	F	G
LOLA	TAJMYR	NORKA	27.11.2022	emane		
SOKUPOISS MARU	KOTKAPESA TOMMI	KANTA	09.09.2022	isane		
KASEMETSATUULE THE GREY	VOLTAS	KASEMETSATUULE HALLI	20.08.2022	emane		
BURAN	VALGEKIHV ALTAI	VALGEKIHV KIIRA	06.07.2022	isane		
JAHISÕBER BRUNO	SAYAN	JAHISÕBER LAIGU	23.06.2022	isane		
PEKKA	ARUKUUSE BOSS	KASEMETSATUULE PREILI	05.06.2022	isane		
HUNT	JAFFA	RIJA	04.05.2022	isane		
ROMMI	RAJALEIDJA IRBIS	MOONA	14.04.2022	isane		
KASEMETSATUULE THE RED	VOLTAS	KASEMETSATUULE BURGA	05.03.2022	isane		
GROY	YUKON	TUCHKA	22.02.2022	isane		
ROCKY	Z-KLESHCH	KASEMETSATUULE DEIRA	28.12.2021	isane		
LOLA	RIGO	AIKA	12.12.2021	emane	Kuts EAH	
SIBELARA SÄMMY	KOTKAPESA KEDRACH	ARUKUUSE LARA	13.10.2021	isane	Kuts EAH	
NALA	VALGEKIHV RAMSES	SAARA	01.10.2021	emane		
KASEMETSATUULE TOM	KASEMETSATUULE IKAR	NACHA- NAYKA	22.09.2021	isane		
JAHIST JAHTI BRUNO	KOTKAPESA KEDRACH	VALGEKIHV TAIGA	29.06.2021	isane	Jun SERT	
VOLLI	PEETER	VETA- ZABAVA	28.06.2021	isane	Jun SP	
KASEMETSATUULE ARNI	VOLTAS	KASEMETSATUULE NAIDA	18.06.2021	isane	Jun SERT	
SÜDA	KARU	KOTKAPESA IGRA	14.06.2021	emane	Jun VH	
ABREK	AKBAJ	NORKA	23.05.2021	isane	Jun VH	
JAHILE DONNA	ALTAJ	VALGEKIHV DZINA	07.05.2021	emane	Jun SERT	

Lisa 2. Järg.

A	B	C	D	E	F	G
FRANCO	KOTKAPESA KEDRACH	KASEMETS PREILI	03.05.2021	isane		
SULLI	KULLIPESA ROPS	KOTKAPESA CANDY	01.05.2021	emane	VH	
KASEMETS ROY	VOLTAS	KAKARINSUO TAIRA	18.04.2021	isane	Noo SERT	
SOOHALDJA MILEEDI	VÄLK	SOOHALDJA DELLA	01.04.2021	emane		
DON	ROKI	LADA	27.03.2021	isane		
BAIF FAZA	ARUKUUSE BOSS	SANTA	21.02.2021	emane	Jun SP	
ARNO	SOOBLI- METS BERRI	MOONA	05.01.2021	isane		
DORA	TIKA ROOVÄLJA GRAF	DZESI	29.12.2020	emane		
ATS	VALGEKIHV ROMMI	DEBORA	19.12.2020	isane	Noo R	
KASEMETS REMI	KASEMETS BERKUT	VEJA	03.12.2020	isane	Jun H	
BAIKAL	KURAL	ROZALIA	19.11.2020	isane		
KOTKAPESA TOMMI	DUNOJUS	KOTKAPESA KATJA	14.11.2020	isane	Jun VH	
ZARA	DUNOJUS	ELIISE	05.11.2020	emane	Jun SERT	
SIPSIK	KASEMETS UUDO	KASEMETS RADA	08.08.2020	isane	Jun H	
KULLIPESA FOXI	DUNAJ	JULYA	30.07.2020	isane		
JAHISÕBER RONJA	KOTKAPESA LARRI	JAHISÕBER ALLI	15.07.2020	emane		
KASEMETS MORGAN	KASEMETS BERKUT	KAKARINSUO TAIRA	11.06.2020	isane		
VULCAN	VOLTAS	KASEMETS PREILI	30.04.2020	isane	Ava SP	
FORTUNA	IRTYSH	CHUYA	21.04.2020	emane		MS-T III Järk
TUNDRA	TAIGA	VALGEKIHV TAIGA	12.04.2020	isane	Noo VH	
TAIMÕR	ALTAJ	VALGEKIHV DZINA	11.04.2020	isane	Noo H	
MIMMU	KOTKAPESA LARRI	RALLI	03.03.2020	emane	Ava SERT	MS-T III Järk
VILLI	SOOBLI- METS BERRI	MOONA	23.02.2020	isane		
BAIF IRS AADU	ARUKUUSE BOSS	SANTA	02.02.2020	isane	Kuts EAH	

Lisa 2. Järg.

A	B	C	D	E	F	G
SAATAN	RAMBO	SETI-METS BIM	20.12.2019	isane		
KASEMETS VINETA	ERASH	VEJA	07.12.2019	emane		
ZARA	ARNI	KOTKAPESA DYMKA	15.09.2019	emane		MS-T III Järk
KANTA	DANAY	KAJRA	04.09.2019	emane	Ava VH	
RÜÜT	KOTKAPESA LARRI	RALLI	15.08.2019	emane	Jun H	
NANA	ALTAJ	VALGEKIHV TAIGA	26.07.2019	emane	Jun H	
KASEMETS YARA	VOLTAS	KAKARINSUO TAIRA	25.07.2019	emane		
SOOHALDJA VENDA	VÄLK	SOOHALDJA DELLA	20.06.2019	emane		
TOR	HAN	KEDRA	22.05.2019	isane		
CHAYA	BOROH LAYKA LES	B-KUCHKA	12.05.2019	emane		
JAHISÕBER SOFI	KOTKAPESA LARRI	JAHISÕBER ALLI	10.05.2019	emane		
KASEMETS RONDA	VOLTAS	KASEMETS RONJA	22.04.2019	emane		
ZAKHVAT- ZLOY	PYLAY PLUT	BAIKA	03.04.2019	isane		
SÄMMY	SEKU	STEFFI	14.03.2019	isane		
VENUS	VOLTAS	KASEMETS PREILI	05.03.2019	emane		
STOIKA	RIGO	AIKA	25.12.2018	isane	Noo SERT	
NORKA	KAJ	VERTA	16.12.2018	emane		
KASEMETS URAAL	PYLAY PLUT	VEJA	09.12.2018	isane		
SOOHALDJA PLUTO	KOTKAPESA LARRI	SOOHALDJA BELLA	15.11.2018	isane		
KASEMETS AKSEL	VOLTAS	NACHA- NAYKA	05.10.2018	isane	Kuts EAH	
KUTT	JAHISARV STOROL BOIX	BETI	28.09.2018	isane	Noo VH	
KOTKAPESA REFFY	DUNOJUS	KOTKAPESA KATJA	03.09.2018	isane	Jun VH	
KASEMETS JOHN RED	GAY-EMIR	KAKARINSUO TAIRA	02.08.2018	isane	Jun R	
SOOBLI- METS BERRI	KURAL	SETI-METS JETI	18.06.2018	isane	Jun SP	
DANA	VALGEKIHV ROKI	KOTKAPESA ŠURGA	25.05.2018	emane		
KOTKAPESA BELLA	DUNOJUS	KOTKAPESA DEERI	29.04.2018	emane		

Lisa 2. Järg.

A	B	C	D	E	F	G
HERA	DUNOJUS	KOTKAPESA DINGA	17.04.2018	emane	Jun VH	
SURA	SHUGAY	KASEMETS DEIRA	07.04.2018	emane	Jun SP	
NELSON	GRIM	ZLATA	06.04.2018	isane	Jun SERT	
ZIKAR	PYLAY PLUT	BAIKA	03.04.2018	isane	Ava VH	
RONDA	KASEMETS UUDO	KASEMETS RADA	01.04.2018	emane		
BAIF GŽOI	ARUKUUSE BOSS	SANTA	28.02.2018	isane		
AZA	YAKUT	KAIRA	20.01.2018	emane	Ava SP	
DAMKA	KURAZH	MOLLI	11.10.2018	emane		
KASEMETS BELLA	PYLAY PLUT	NACHA- NAYKA	29.11.2018	emane		
DEKU	JAHISARV IISAI ABER	JAHISARV NICOLA STOROF	17.09.2017	isane		
BOBI	BALDER	DESSA	27.08.2017	isane	Ava 0	
PERLOS	AGATAS URALO DVASIA	KASEMETS PREILI	20.08.2017	isane	Kuts	
SAIA JAHIKOER TAIGA	KASEMETS AMUUR	LINDA	30.07.2017	emane	Noo SP	
LUMI	KOTKAPESA LARRI	RALLI	01.07.2017	isane	Jun SP	
ROKI	VALGEKIHV RIKS	ANGA	11.06.2017	isane	H Jun	
KASEMETS MITRI	GAY-EMIR	TAIRA	25.05.2017	isane	Ava VH	
LORD	HAIKU	VALGEKIHV RELLI	03.05.2017	isane	Ava SP	
BURÕJ	KOTKAPESA KEDRACH	KEDRA	26.04.2017	isane	Jun 0	
JAHISÕBER BETTY	KOTKAPESA LARRI	JAHISÕBER BELLA	10.04.2017	emane	Jun VH	
RONNIE	REM	VALGEKRAE	16.03.2017	isane		
KOTKAPESA RAJU	IKAR	TUNDRA	03.03.2017	isane	Jun H	
SOOHALDJA KARU	POLLA	NAIDA	28.02.2017	isaane	Ava SP	
UŠKAN	RALF	NAIKA	07.01.2017	isane		
ORIONMAX	JAHISARV IISAI ABER	JAHISARV NICOLA STOROF	23.12.2016	isane	Kuts 1	
AMUR	INGUR	TAIGA	04.12.2016	isane		
ALTAJ	KUCHUM	D-RADA	17.11.2016	isane	Jun SP	MS-T II Järk, K III Järk

Lisa 2. Järg.

A	B	C	D	E	F	G
ARUKUUSE LARA	VOLTAS	ARUKUUSE TESSI	15.09.2016	emane	Kuts EAH	MS-T III Järk
VÄLK	VOLTAS	BOKU	27.08.2016	isane	Jun VH	
NORA	SÄMMI	JAHISARV IRMA ABER	10.08.2016	emane		
CAINA	GAY-EMIR	AINA URALO DVASIA	07.08.2016	emane		
VALGEKIHV TAIGA	KURAL	VALGEKIHV DZINA	03.08.2016	emane		
SOOHALDJA ROMMI	RIKI	NIKI	29.07.2016	isane		
CHESSY	ROCKY	RETI	23.07.2016	emane	Jun VH	
VETA-ZABAVA	BAIKER	VEGA	05.07.2016	emane	Jun VH	VJ III järk
RIJA	YAKUT	KOTKAPESA STRELKA	18.06.2016	emane	Jun SERT	
KASEMETS AMUUR	GAY-EMIR	NACHA- NAYKA	31.05.2016	isane	Ava SP	
KASEMETS UUDO	GAY-EMIR	KAKARINSUO TAIRA	29.05.2016	isane	Jun SP	
BRIX	RAN	VALGEKIHV RELLI	30.03.2016	isane		
JANA	UGUT	SHUMKA	25.03.2016	emane		
ROMMI	JAHISARV STOROL BOIX	ALMA	23.03.2016	isane		
TUNGUS	JAHISARV STOROLF BOIX	D-VESTA	30.01.2016	isane	Jun VH	

¹ - KUTS – kutsikaklass, JUN –juuniorklass, NOO – noorteklass, AVA – avaklass, KAS – kasutusklass, SP – suurepärane, VH – väga hea, H – hea, R – rahuldav, 0 – diskvalifitseeritud, SERT – Tšempioni Kandidaadi Sertifikaat, EAH- eriauhind.

² – PÕ – põdra- ja hirvekatse, MS-T – metsseakatse, VJ – verejäljekatse K – karukatse

Lisa 3. Lihtlitsents lõputöö salvestamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ning juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Mina, Pirjo Salk

sünniaeg 24.09.1997

1. annan Eesti Maaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda koostatud lõputöö „Lääne- Siberi Laika Aretuseeskiri“, mille juhendaja(d) on Tiia Ariko, *MSc*
 - 1.1. salvestamiseks säilitamise eesmärgil,
 - 1.2. digiarhiivi DSpace lisamiseks ja
 - 1.3. veebikeskkonnas üldsusele kättesaadavaks tegemisekskuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Lõputöö autor _____
(allkiri)

Tartu, 28.05.2023 _____
(kuupäev)

Juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Luban lõputöö kaitsmisele.

Tiia Ariko _____
(juhendaja nimi ja allkiri)

Tartu, 28.05.2023
(kuupäev)